

SZENTES és VIDÉKE

VEGYES TARTALMU LAP

Megjelen vasárnap és csütörtökön reggel.
Előfizetési ár:
negyedévre 1 forint 25 kr., félévre 2 forint 50 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
I. t. 306. sz., Sonnenfeld Sámuel úr házában,
hová a kéziratok címzendők.

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
a kiadóhivatal
mérésékelt árjegyzék szerint számít fel.

A közegészségügy államosítása.*)

Összes közegészségügyi bajaink alapoka abban keresendő, hogy a közegészségügyi törvény két sarkalatos intézménye: a körorvosi és korbába intézmények csak a papiroson léteznek, de valóságban schol sem találjuk fel azokat. Már megmondtuk, hogy ez a szomorú állapot részint a törvényhatóságok és községek oktalan indolenciájának, más részben pedig a törvényhatóságok és községek valóban szegény vagyoni viszonyainak tulajdonítható. Viszont kétséggel elismerjük, hogy ezt a nagy feladatot, mint a minő a közegészségügy, a mi községeink és törvényhatóságaink teljesíteni nem képesek, a legjobb akarattuk mellett sem. Éppen azért sürgetjük az államhatalom közbelépését, a közegészségügy államosítását. A kormány nagyon bölcsen és idejekorán belátta azt, hogy a magyar állami forgalmi politikát a magánvásutakkal célirányosan nem folytathatja. Ennek következtében keresztülítve a főforgalmi vonalak államosítását és csak a helyi érdekű vasutak némelyikét hagyta meg magántársulati kezekben. Most ugyanezt készült tenni a hajózással is. Hát a közlekedésügynél nem fontosabb a közegészségügy? A ki ellenkezőt állit, az többre becsüli a lovat, mint magát a huszárt. Hisz a közegészségügy, még mint közgazdasági tényező is fontosabb a közforgalomnál. Van-e életbevágóbb gazdasági tényező, mint éppen az egészség? Hisz egy beteget, egy nyomorékot kettőbe kell számítani a nemzetgazdasági elv szerint. A sünetelő hasznót a veszteség számlájára kell írni. De a munkaképtelen ember nem csak hogy maga nem keres, nem járul a közterhekhez, hanem még rá is kell fizetni. Eltartani kell ingyen az egészségesnek a beteget. Ennélfogva csakis azt az államot tekinthetjük a leggazdagabbnak, a melyben legtöbb a munkabíró, egészséges ember. Ez az állam dolgozik a legbiztosabb, a legreálisabb tökével. Ezt a tökét nem lehet elspekulálni. A közegészségügy tehát mint legfontosabb nemzetgazdasági tényező szerepel az államok életében.

*) A lapunk 60-ik számában megkezdett cikksorozat folytatása.

Es ime mégis mit látunk? Azt, hogy a magyar államhatalom a selemhernyó-tenyésztést, a filoxera elleni óvintézkedéseket, a méhészetet stb. apró-cseprő mezőgazdasági intézményt is jobban protegálja, mint a közegészségügyet, a mely pedig egyedüli alapja a nemzeti vagyonosodásnak, megizmosodásnak. Alapja minden jónak a világon. Mégis ennek a közegészségügynek nincs gazdája eddig Magyarországon.

Az állam maga részéről eddig a lehető legcsekélyebb részt vesz a közegészségügyi közgazdaságban és a vele járó közterhekben. Az adminisztrációt átútalta a községekre és törvényhatóságokra; a kiadásokat pedig részint ezekre, részint a humanitárius egyletekre, társulatokra; meg a jószívű egyes gazdag emberekre hárította. Így tehát igazi köldüsgyert képez nálunk a közegészségügy. A magyar államkincstár (1875. III. 4. §.) csupán a gyógyíthatatlan elmebetegek, a baba-képezdekben alkalmazott szülők, bujasenyvesek, trachomás és községi illetékesség tekintetében ismeretlenek utáni gyógyítási díjak hárulnak. Ezenkívül az állam fentart néhány közkórházat, hol különben a legbrutálisabb elbánásban részesülnek a betegek, mint pl. a klinikákon, hol a növendék-orvosok tanulnak, kísérleteznek az emberek testén; aztán meg ott van — hogy többre ne hivatkozzunk — a szomorú pozsonyi országos közkórházi eset, a melyhez kevés hasonló van ezeknek a beteg ember rak-táraknak történetében. No meg az államhatalom kegyes az 1876. XIV. t. c. 9. szakasza értelmében a már kifejldött járvány esetén, midőn már a községek és törvényhatóságok a további terhek viselésére nem képesek, az anyagi terheket elvállalni. Ez az egyetlen pont is a legjellemzőbb az egész közegészségügyi adminisztrációnkra. Az államhatalom ugyanis összetett karokkal nézi a járványok terjedését és türelmesen várja, míg azok már az egész országban mindenfelé elterjedtek; midőn már az egész magyar globusz légüre inficiálva van az ölü méregtől; midőn a járványok már egész vidékeket kipusztítottak és a törvényhatóságok és községek pénzirtára a sikertelen és legtöbbször oktalan védekezésre fordított haszontalan vagy felesleges kiadásokba kimerültek, ekkor végre beavatkozik az államhatalom is.

Hanem hát ezeket a járványokat nem lehet ám holmi belügyminiszteri rendeletekkel betiltani, mint a munkasgyűléseket. Ezeket csak az egész országra kiterjedő óvintézkedésekkel kell megelőzni és ha a baj mégis beütött, akkor itt áll leginkább az elv, hogy Principiis obsta, sero medicina paratur, quum mala per longas convaluere moras. Ha a járvány megfészkelődött, ember feletti erővel sem lehet azt kiirtani.

Azonban még ennél az intézkedésnél is ostobább a szegény betegeknek gyógyszerrel való ellátása tekintetében az 1872-ből származó kormányrendelet. Ha a szegény betegek iránti szánalom és részvét fájdalmas érzelmei nem nyilálnak át minden jóérzésű ember szívére, úgy ezen az akasztófa-humorról megmunkált félszeg szabályrendeleten csak kacagni tudnánk. Ebben a szabályrendeletben ugyanis a szegények részére csak bizonyos gyógyszerek vannak megengedve, persze a melyek olcsók, mintha bizony a szegény ember szervezete elütne a gazdagokétól és ha az orvos talán belátva, hogy az állam által engedélyezett potya orvosság úgy sem használ, mégis meg nem engedett gyógyszert preskribálni merészel a szegény betegnek, akkor ezt az államkincstár meg nem fizeti, hanem az orvostól végrehajtás útján szedik be az összeget. Ez a legképtelenebb brutalitás a humanizmus XIX. századában. Így pl. a szegény betegnek akármilyen keserű porokat rendelnek is, ehez nem adnak ostyát, a melyben bevegye, mert ezt az ostyát már az államkincstár meg nem fizeti. Még ezzel is keserítik életét a nyomor emberének. Holott egy bünper során kitűnt, hogy egy államtitkár egy év alatt nyolcezer forintot költött el csupán bérkocsikra és ezt az igazán lelkiismeretlen luxus kiadást az államkincstár minden ellenvetés nélkül kiutalványozta. Ez lenne tehát mindössze az állam hozzájárulása a közegészségügyi terhekhez, melyeket egészen a törvényhatóságokra és községekre utalt. Nem merjük állítani, hogy ezt azért tette, mert már eleve látta, hogy ezek úgy sem képesek a szükséges kiadásokat fedezni, így tehát az egész közegészségügyet akarattal illuzóriussá tette, gondolván, hogy a szegény beteg vagy meggyógyul, vagy meghal önmagától, hisz egyéb úgy sem történhetik vele. De ez a szo-

morú valóság, mely a maga meztelenségében elibénk tárul azon a tetszetős ködlatyolon keresztül is, melyet a hivatalos szépitgetések művészei erre a kegyetlen valóságra borítanak; mert tényleg a mi közegészségügyi adminisztrációnk a mai viszonyok között lehetetlenné vált tőle. Erről néhány számbeli adatból is rögtön meggyőződhetünk, ha a közegészségügyi törvény intézkedéseit összehasonlítjuk a tényleges eredménnyel, úgy, hogy amazok csak mint szerény óhajások fognak előttünk állani, a mely intézkedéseknek egy ötöd része sem lesz megvalósítva és pedig azért, mert lehetetlen. »Ad impossibilia — pedig — nemo obligatur.

Eltekintve attól, hogy az imént jelzett néhány eset kivételével a szegények betegápolási költsége a vármegyékre illetőleg az úgynevezett megyei betegápolási alapra és községekre van utalva, sőt a községek ezenfelül tartoznak a saját költségükön gondoskodni a kinjártó elmebetegéről, hülyékről, vakokról, nyomorékokról, lencsekről stb., de miként már feltűntettük, ezek nagy részének nincs hozzá pénze és pedig éppen azoknak a vármegyéknek és községeknél, hol éppen legtöbb a szegény ember és a szegény beteg. No de hát az állam szíves az engedélyezett orvosságot a szegény beteg számára megfizetni. Igen ám, de nincs orvos, a ki preskribálna a szegény betegnek. A közegészségügyi törvény igen bölcsen a községek és körorvosokat kötelezi, hogy a szegény beteget ingyen orvosolják. A járásorvosoknak pedig megahagyja, hogy ügyeljenek a vagyonatlan betegek gyógyítására, sőt mint a községek és körorvosok helyettesítői a szegényeket maguk gyógyítsák. Ugyancsak az említett törvény a községek szülészóknak köteleességévé teszi, hogy a vagyonatlan gyermekágyas nőknél ingyen segédkezzenek. Most nézzük, hogy ez intézkedés hogy lesz effektuálva.

Ez ideig a 12,692 nagy- és község részére 1063 körorvosi állás van szervezve, ebből 822 állás beváltolt és 241 betöltetlen. Így tehát még ha minden körorvosi állás be voltna töltve, mégis 11,629 község maradna helyben lakó orvos nélkül, s így átlag 10—11 községre esik egy körorvos. Ezenkívül van 406 járás-orvos, kiknek hatásköre 50—60 községre kiterjed. Így tehát a járásorvost egész bátran kihagyhatjuk a számításunkból, mert ahoz ugyan kevés szegény beteg jut a mértőfedekre terjedő territoriumjáról. De hát éljünk még is azzal a fikcióval, hogy a járásorvos is gyógyít ingyen szegény beteget és írjuk a járásorvosok számlájára az évenkénti 150,000 kórházban ápolta, a körülbelül 200,000 ambulans beteget, hogy aztán az otthon ápolott betegeket ebben a statisztikai odavető számításunkban — a

mely a mint látszik nagyon is optimistikus — a körorvosokhoz utalhasuk. Ha tehát minden körorvosi állás be volna töltve, akkor is 12—13 ezer ember esnék 1—1 körorvos kerületébe. De számítsunk minden körorvosra csak 10 ezer embert, hogy odavető számításunk annál könnyebb legyen. Az orvosi statisztika szerint Magyarországon évenként átlag minden harmadik ember megbetegszik és a betegségek átlagos tartama 10 nap. Ha már most a 10 ezer lélekszámból évenként átlag 3300 megbetegedés esik és ezt megsokszorozzuk a 10 napi kórtartammal, 33,000 betegségi napot kapunk. Ezt elosztván 365-el, kijön a megközelítő eredmény, hogy egy körorvosnak naponta átlag 80 beteg van. Mondjuk, hogy ennek fele vagyonos — holott átlag vármegyénként a lakosság négytized része van abban a vagyoni helyzetben, hogy magát a sajátjából gyógyíttassa — de hát maradjunk meg a felénél; a melynek gyógyításában a körorvossal osztozik a többi magánorvos, így maradna magának a körorvosnak napenként 40 beteg a 10—11 elszórt községben, kiket ingyen gyógyítani tartozik azért a nyomorult 150—200 forint évi fizetésért, de a fuvarátalánya nem lévén, még ezt a csekély fizetését is kényszerülne az ingyen gyógyításra ráfizetni, ha a törvény holt betűje szerint meg akarna felelni feladatának. Ezekből az adatokból tehát fogalmunk lehet, hogy az egészségügyi törvényben kontemplált szegény beteg gyógyítása mily lenyűgöző áll. Erre nézve különben az egészségügyi statisztikában ismét egy megdöbbentő adatot találunk. Ugyanis a szegény betegek négy ötöd része nélkülölözi a különben arra hivatott körorvosi kezelést. Persze ez nem is lehet másé, mert a körorvost önfentartási ösztöne első sorban is arra utalja, hogy a vagyonos betegek után szorgoskodjék és így némi jövedelemre tegyen szert. A szegény betegek ingyenes gyógyítása pedig csak ezután, másodsorban jöhet számba. Hisz a szegények gyógyítását sem a községek, sem a megyei hatóságok tőle számon nem kérik soha. Ide fejlődött ki az egészségügyi törvényben oly szépen kicirkalmazott körorvosi intézmény, melyet büszkén néporvosoknak neveztek el. Valóban könnyű törvényt írni pamlagon.

A bábaintézmény is ilyen gyarló lánban áll. Magyarországon évenként átlag 574,491 szülés történik. Ennél segédkezik 3755 okleveles baba, 7780 parasztbaba és 2400 úgynevezett cédulás baba. A szakértők véleménye szerint 9831 bábára volna szükség, ha csak közepes eredményel akarnók is ellátni a szülések körüli segédkezést. A mostani szomorú állapotokra nézve pedig elég jellemző, hogy Magyarországon részint a bábahiány miatt, részint a bábák tudatlansága miatt évenként 5—6000 szegény szülő nő pusztul el gyermekágyi

lázban és elvérzésben, tehát annyian, mint a mennyi egy közönséges kolerajárvány szokott elseperni. Ezen felül kétszer annyi azoknak a gyermekeknek száma, kiket ezek a tudatlan vén asszonyok nyomorékokká tesznek egész életükre a világra jövetelüknél tanusított ügyetlenségük által. Hisz nagy vidékek vannak, a hol egyáltalán baba nincs. Csak a napokban olvashattuk a hírlapokból, hogy egy bérmálói püspök egy közel 3000 lakossal bíró bácsmegeyi községben az egészségügyi viszonyok felől tudakozódva, azt a választ nyerte: »Itt bizony nincs babaasszony, mi magunktól születünk.« Ez is érdekes kultúr-történeti adat Magyarországról. Ezen a bűnös és szegényletes közegészségügyi állapotokon tehát minél sürgősebben kell segíteni. Erre nézve néhány jó tanácsal a jövő befejező cikkelyünkben fogunk szolgálni.

Delta.

Válasz a válaszra.

A »Szentesi Lap« szives volt a »Szentes és Vidéke« vasárnapi számában megjelent »Mennek a tanároka« című cikkemre válaszolni s beismerte, hogy Dégya Kálmán polg. iskolai tanár lakcsukany nem méltányosan bánt a képviselőtestület s amit azon a közgyűlésen Sijma Ferenc mint városi képviselő ellene vétett volt, azt most mint iskolászéki elnök jóvá akarja tenni, hogy a moshavá megválasztott tanár mint elismert jó tanerő, — ki mellesleg mondva a városunkban uralkodó pártoskodásba soha sem avatkozott — Szentesen maradjon. Azonban arról megfeledkezett a »Szentesi Lap«, hogy Dégya kérelmének elutasítása után még egy teljes éven át vitte az igazgatói teendőket, szintén ingyen, s mikor látta, hogy ingyenes fardozásat semmibe sem veszik, akkor mondott csak le az igazgatóságról. És a helyett, hogy a tanterületnek idősebb s a tanítás terén tapasztaltabb tagjait választották volna meg igazgatónak, ki hivatva van a tanítással előforduló hibákat észlelni s az illető tanerőket kellő utbaigazítással ellátni, éppen a legfiatalabb tanerőt választották meg arra a fontos állásra; de most is megjegyzem, hogy ezzel korántsem szandékozom az igazgató-nőnek szakképzettségét avagy az intézet igazgatására irányuló jóakaratait kétségbe vonni.

Sokkal kategorikusabb s mondhatni fenhéjazó hangon nyilatkozik a gimn. tanári karról, mivel szerinte egyes tanárok pákulipártiak — vagyis a »Szentesi Lap«-tól eltérő véleményen vannak. A »Szentesi Lap« egy szóval sem reflektál azon felhozott cselekre, amikor a tanári kar igazságtalanul bántotta s a párbajügyet, mely miatt az igazgató ellen fegyelmi vizsgálatot akart indíttatni, egyszerűen azzal üti el, hogy hát miért nem nyilatkozott az igazgatóság? Mintha a hírlapírói tisztesség nem azt hozná magával, hogy ha valamit tévesen közöl, azt önmagától tartozik helyreigazítani.

De legérdekesebb a válasznak azon része, melyben a tanárokat képzettségük szerint akarja osztályozni s egyebek közt a pákulipártiakat kevésbé képzeteknek nyilvánítani. Én legkevésbé érzem magamat hivatottnak az egyes tanárok képzettségük fokozatának megíráására, de azt hiszem, ezt a jogot a »Szentesi Lap« sem vindikálhatja magának. Hagyjuk ennek megítélését a debreceni tankerületi főigazgatóra, mint leghivatottabb szakemberre, kinek alkalma van évenként kétszer is az egyes tanárok működését megírálni s kitől a tanárok szívesebben fogadják el a kritikát, mert nem azt nézi, vajjon pákulic-e az illető tanár, hanem hogy miként tanít.

Végül csak azt akarom felemlíteni

hogy alig látott napvilágot az én cikkem, már is megjött az újonnan megválasztott tanárnak azon szomorú válasza, hogy a német nyelvi tanszéket nem foglalja el. Tehát ismét nincs német tanár, s amennyiben Molnár Gyula tanár is távozik, most már két tanári állás van üresedésben. Majd meglátjuk, hányan fognak e két állásra pályázni s milyen kvalifikációval bírnak.

E válasszal legkevésbé sem szándékozom valami polemikát a gimnázium ügyében előidézni, sőt azt óhajtanám, hogy midőn városunk közoktatásügyének fejlesztéséről van szó, e tekintetben ne legyünk se Simisták, se pákucikok, hanem igazi tanügybarátok. Minthogy az iskolaügyi élén a gimnáziumban Balogh János, a polgári iskolában Sima Ferenc áll, használják fel ezen állásokat s minden befolyásukat arra, hogy e két tanintézetet a virágzás tetőpontjára emelkedjék, de ez csak akkor lesz elérhető, ha a két intézetet a képviselőtestület jóindulatába ajánlják. Ez által nemcsak a szentesi tanintézetek jó hírnevét fogják megalapítani, hanem önmaguknak is el nem évülő érdemeket szereznek. Tehát iskolaügyekben sohasem legyen a polgárság közt pártoskodás!

Egy családpa.

Ujdonságok.

Szentes, 1893. augusztus 3.

— **Tömeges fegyelmi ügyek.** A dorosmai közbirtokoságnak nevezetes öklöhaburója, mely már egy időben a békés megoldás előtt állott, végre is fegyelmi ügyvégre nézte ki magát. Tegnapelőtt érkezett le a vármegyéhez a belügyminiszter rendelete, mely szerint: szigorútnak mutatkozik azon panasz, hogy a közbirtokosság ügyeit 1891. évi május 19-től, a közbirtokoságnak szabályzatba foglalt megállapodása szerinti tisztségek címén és hatáskörében megszakítás nélkül intézők működésének megszüntetése, hivatali helyiségek, irataik és a közbirtokossági pénztárnak kezeléskül alól elvonása, s mindezeknek erőszakos végrehajtása tényeiben dr. Kelemen Béla járási főszolgabíró és Czékus Andor bíró meg nem engedhető mérvben vettek részt s e ténykedésükben a közigazgatási hatóság hatáskörét túllépték, mi anynyival is inkább súlyos beszámítás alá esik, minthogy mindkettlen közbirtokosok is lévén, a közbirtokosság ügyeinek intézésében közvetlenül személyileg érdekelve voltak. Ebből kifolyólag a belügyminiszter dr. Kelemen Béla főszolgabíró ellen a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot rendelte el, a törvényhatóságot pedig utasította, hogy Czékus Andor községi bíró ügyancsak vonja fegyelmi felelősség alá. Dorosma község előjáróságának más tagjai és a községi rendőrközegekre vonatkozó panasz tárgyában további intézkedéseit a belügyminiszter a községi bíró elleni vizsgálat eredményétől teszi függővé. A közbirtokosság jogviszonyainak elbírálását a miniszter kizárólag csakis bírói útra tartozónak mondja ki, a község és béke lehető helyreállítása érdekében azonban, engedve a kölcsönösen előterjesztett kérelmeknek, Kaffka László miniszteri titkárt bizza meg, hogy a közbirtokossági tisztújítás megejtéséig a közbirtokosság ügyeinek mikénti vezetése iránt ideiglenesen egységessé megállapodást létesíteni kísérisen meg és megjelölően intézkedjék a tisztújított közbirtokossági közgyűlésnek mielőbbi összehívása iránt. — Tallián Béla főispán pedig f. évi június hó 25-én Szegvár község közigazgatási eljárása fölött tartott vizsgálatának eredményéhez képest dr. Boros Jakab községi orvos ellen rendelte el a fegyelmi eljárást azért, mert nevezett orvos közegészségügyi szolgálatát hanyagul látja el, a szemesés-kórházyalobos betegek túlnyomó számát nem részesíti gyógykezelésben, azokat össze sem írja és nyilvántartást nem vezet róluk, dacára annak, hogy e címen a községtől külön díjazást élvez, ezenfölül pedig a halottkémlés körül is szabálytalan eljárást követ. Végül ugyancsak a főispán vonta fegyelmi eljárás alá Szarkó Ferenc községi

jegyzőt, kinek terhére Sándorfalva község belső ügyvitelére és pénzkezelésére mult hó 6-án eszközölt megvizsgálása alkalmával kötelességeinek nem kellő pontossággal való teljesítése nyert beizgalást.

— **Főispán-változások** címen adtunk hírt mi is azon merész terveléséről, melyek a bihari főispáni állásra vonatkozólag újabb fordalomba jöttek. Ezek a kombinációk azonban nagyon is koraikak, mert a belügyminiszter báró Dörny József lemondását még nem fogadta el, s hosszabb ideig, valószínűleg a közigazgatás átalakításáig, báró Dörny marad a bihari főispán. Ami pedig az utód egyéniségét illeti, abban még nincs megállapodás. Legtöbb kilátása lehet a főispánságra majdan Beöthy Lászlónak, akit maga báró Dörny ajánlott utódjául el nem fogadott lemondásakor.

— **Miniszteri rendelet gimnáziumunk ügyében.** A vallás és közokt. miniszter Szentes város közönségéhez a következő rendeletet intézte: F. é. május 29-én 113 sz. a. k. előterjesztése, melyben a szentesi községi főgimnázium részére évi 10,000 ft. fenntartási államsegélyt kér a fenntartó testület, értesítem címet, hogy ez összegről az 1894-évi költségvetési előirányzat keretében nem történvén gondoskodás, azt az említett évre még kilátásba nem helyezhetem. De figyelemmel arra, hogy a szentesi főgimnázium tagadhatatlanul fontos közművelődési érdeket képvisel, hajlandó vagyok az elem terjesztett kérelmet az 1895-évi költségvetési tervet megállapításánál fontolóra venni. Addig is, látván az előterjesztésből a városnak ez időszakra nem kedvező anyagi helyzetét, a 12-ik tanári állás rendszeresítésére az 1894-95. tanév elejéig halasztást engedek a fenntartónak, azzal a kikötéssel azonban, hogy a mennyiben az 1893-94-ik tanév folyamán a tanároknak órásszáma a törvényes maximumot (vagyis a heti 18 órát) túllépné, a fenntartó testület az illetőket külön méltányos jutalomdíjjal részesítse.

— **Kitüntetés.** Ő felsége Ulár István csongráderületi esperesnek és szentesi plébánosnak a Boldogsági Szűz Máriáról nevezett Komárom feletti monostrai címzetes pátstágot adományozta.

— **Két gimn. tanár lemondása.** Nemesak a Bajára távozó Molnár Gyula tanár, hanem a legújabbban megválasztott német nyelvi tanár Kemény Árpád is beadta lemondását, minek következtében újból két állásra kell pályázatot hirdetni.

— **Sulcz László városi irnok és mérték-hitelesítő fegyelmi ügyében** előző számunkban magánértesülés alapján közölt ujdonságunkat Szentes város h. polgármesterének ez ügyre vonatkozó hivatalos jelentése alapján oda módosított, hogy a mult hó 13-én keletkezett tüzesetnél a város tulajdonát tevő házának felgyújtása is megkísérletet, amelynyben az épületben három égő csóvára akadtak, azokat azonban előbb eloltották, mintsem az épület tüzet fogott volna. Ez alkalommal nevezett mérték-hitelesítő más két társával a sóházi hivatalos helyiségben mulatott, s a vizsgálat adatai szerint erős a gyanú, hogy ott tartózkodásuk a tűz keletkezésével összefüggésben áll; mielő azonban egyáltalán nem következtethető, hogy a gyújtogatást nevezett tisztviselő vagy társai követték volna el. A büntény kiderítése különben is a bíróság hatáskörébe esvén, az a Sulcz László elleni fegyelmi ügygel kapcsolatba nem hozható.

— **Elmaradt választás.** A ref. egyháznál mult hó 30-ára kitűzött tanító-választás a jövő vasárnapra halasztatott el, hihetőleg azért, mert a pályázók egyikének érdeke nagyon is kívánatosá teszi, hogy a választáson az iskolaszék elnöke személyesen vegyen részt, az pedig miniszter-interviewelő kéjtűzadásból csak a napokban érkezik haza. — Még is csak szép dolog az az igazság-szeret!

— **Városi közgyűlés** lesz a f. évi szeptember hó 11-én d. e. 9 órákor, melynek egyedüli tárgyát a vásártéri gödrösterületek,

a kurcaalji üres telek és a csongrád-sövényházi árm. és belviz-szab. társulat által kisajátítanti szándékolt területek eladási ügye képezi.

— **Kicsinyek öröme.** Ehrlich Laura ovónó apró növédekéi gyermek-ünneppel egybekötött műkedvelői előadásukat e hó 6-án, vasárnap fogják megtartani a városi szinkór helyiségében, ha csak az örökké búcsúzó színtársulat végre-valahára helyet enged számukra; a mi pedig hogy megtörténjék annyival kívánatosabb, mert a sok orosz előadás után, miket a nagyoktól láttunk, elkelne már bizony egy jó is, melyben a kicsinyek mutatnák még Körmley direktor úrnak, hogy minő készséggel illő és szabad egy társulatnak a világot jelentő deszkákra kilépnie.

— **Nőegyleti gyűlés.** A szentesi evangélikus nőegylet vasárnap délután az egyház tanácstermében tartotta meg rendezévi közgyűlését. A jelentés szerint a májulis 123 forint 60 krt. jövedelmezett az egylet pénztárának. A hírlapi nyugtázásból Fusti Molnár Sándor és dr. Salánki József úrak 2—2 forint felülfizetése maradt ki. A polgári léányiskolai növendékeknek szorgalomdíj 5 frtot, — a városi jótékony nőegyletnek kisdiedővő fenntartási céljaira a közgyűlés ez évre is 10 forintot szavazott meg. A nőegylet a lefolyt évben jótékony célokra általában 90 forintot áldozott. Vagyoná alig három éves fennállása után: 538 frt. A közgyűlés tisztújítás zárta be, melynél a gyűlés tagjai az eddigi tisztviselőket tisztelték meg újra bizalmukkal.

— **Önkéntes tűzoltó-egylet.** Az A r a d y Kálmán főkapitány elnökele alatt mult vasárnap megtartott népgyűlés határozatilag kimondta az önkéntes tűzoltó-egylet megalakulását, s az alakulás keresztülvételére az egylet alapszabályainak kidolgozására 10 tagú bizottságot küldött ki. Az egylet tagjai önkéntes belépés iránti szándékukat a több példányban körözött aláírás-íveken jelentetik ki. Melegen ajánljuk a humánus egyletet részünkről is a közönség hathatós támogatásába.

— **Furcsa válási eset.** Egy hódmezővásárhelyi r. kath. vallású ember református vegyes házasságra lépett. Békéltérben élvén egymással, a nőt Erdélyben férje tudtánélkül elválasztották. A férj kath. lévén, házassági köteleke felbontása érdekében áttért a református vallásra, megindította a válókeresetet, hogy ő is szabadulhasson, de visszaütasították és pedig azért, mert — nincs felesége. A kolozsvári egyházmegyei házassági bíróság elválasztja a férjtől a feleséget, de érintetlenül hagyja a kath. férjre nézve a kath. szentsékek ítéletét, mely az asszonyt válókeresetével elutasította. A férjnek a kath. jog szerint van felesége, a kalvinista jog szerint nincs ugyan felesége, de házasságban él, mert nincs elválasztva. És ámbár a férj áttért a ref. vallásra, a házasságot felbontani nem lehet, mert nincs alperes, mert a felperesnek nincs felesége. Mit szólnak ez esethez Magyarország jogászai?

— **Életunt leányzó.** Székely Mária cselédleány mult hó 30-án nyomtalanul tűnt el a városból, s csak tegnap akadt hullájára a rendőrség a kurcai örvényben, mely az erjedő holtestet már földatá mélyébe. Azon körülmény, hogy a szerencsétlen leányom már hosszabb idő óta a búskomorság jelei voltak észlelhetők, s különösen is, mert szíve alatt a bűnös szerelem magzatát viselte, valószínűvé tesz, hogy az illető öngyilkosságot követett el.

— **Székely iparos-ség.** Hammer Ferenc köfőárg-ségéd Winkovits Lajosnál 70 frt. értékű ruhaneműt készítettett, Klein Augustától pedig lakk-topánt, albumot stb. vásárolt be hitelleb, s mindezekkel együtt tegnapelőtt hajnalban búcsúzás nélkül akart elonázni, a rendőrség azonban a pályaudvarban nyakán csípte, s a kir. járásbírószékébe szolgáltatatta át.

— **Toloncolás.** Hegyes András béres-cselédnek nagyon ki talalt száradni a torka cséplésközbén, s egy liter pálinkával sietett azt leöblíteni. A szeszélyes ital azon-

ban olyan tűzbe hozta az András-gyereket, hogy saját gazdájának, Ehrlich Józsefnek a tanyáját akarta mindenáron fölgyújtani. Szerencsétlenségére azonban e szándékáról az épp ott cirkáló csendőrök is tudomást szereztek, s a hevesvéri ifjút beakisérvén, tegnap illetőségi helyére toloncolták el.

— **Menetrend-változás.** Mint értesülünk, mai naptól kezdve vasúti közlekedésünkben változás áll elő, amennyiben vonatok ezentúl naponta 3-szor indulnak tőlünk és érkeznek városunkba. Az újabb vegyes-vonat esti 6 óra 14 perckor indul s esti 8 óra 36 perckor érkezik városunkba. Az egyes vonatokhoz a Kass-vendéglőtől omnibusz közlekedik.

— **A magyar udvartartás ügyében** a kormány terjedelmes memorandumot dolgozott ki s azt a király elé terjesztette. A memorandum előadja a magyar udvartartás történetét, kiváltképpen kiemelve a Róbert Károly és Mátyás korabeli magyar udvart, mely egész Európában a legfényesebbek közé tartozott. A memorandum tervezete szerint Budán, mikor a király itt tartózkodik, csak magyar udvari méltóságok vezérelhetik körülötte mindazokat a szertartásokat, amelyeket most az osztrák udvartartás hivatalnokai látnak el. Egészen különálló magyar testőrség felállítását is tervezi el a memorandum, de ahhoz nem ragaszkodik föltétlenül. A tervezet indokolása fölélteti, hogy a magyar udvartartást az ellenzéknek a képviselőházban való magatartása elődázhatná tiszti. Ha a király a memorandumot elfogadja, akkor az úgy a télen törvényjavaslat alakjában a ház elé kerül.

— **Visszaélés a vásározó iparosok rovasára.** A szegedi kereskedelmi és iparkamara üdvös fölértesítést tett a kereskedelemügyi miniszterhez a vásárlatogató iparosok érdekében. Az a panasz merült föl ugyanis, hogy több község előjárása az ott tartott országos vásárokon nem engedi meg cikkeik elárúsítását a vidéki iparosoknak azon a napon, melyre a község szokott hetivásárja esik. Ugy okoskodnak ezek a bölcsek előjárások, hogy ha például a vasárnapra és hétfőre szabályozott országos vásár egyik napja, a vasárnap vagy a hétfő egyúttal a rendes hetivásár napja is a községnek, azon a napon a vidékiek ládákba szorítsák árucikkeiket és engedjék át a tért a benszüllötteknek. Ez ellen a képtelen és törvénytelen okoskodás és intézkedés ellen foglal állást a kamara és kéri a minisztert, hogy közzétegye a közzétettnek az előjárások a törvény tiszteletben tartására. Mert az 1884-ik évi 17-ik t.cikk 50. §-a azt rendeli, hogy minden iparosnak joga van úgy saját, mint mások készítményeit az ország bármely helyén tartott országos vásárokon eladni és meg nem engedhető az a magyarázat, hogy a vidéki iparosnak ezt az elárúsítási jogát megakadályozná vagy fölfüggeszhetné az a körülmény, ha az országos vásár napja, vagy egyik vásár napja összeesik az illető községben tartatni szokott hetivásár napjával, sőt éppen megfordítva, az országos vásár kell hogy felfüggeszse az napra a hetivásárt.

— **Az ezred keveredése.** Szeged hízczrede, a 46-ik gyalogezred, eddig csupa magyar fiúkból állott, Szeged, Makó, Vasárhely, Csongrád, Kistelek, Dorozsma és környékéről. Alig elvételre került néha az előírt létszám kiegészítésére egy-egy idegen nyelvű katona más ezredtől, ahol még több volt az ember, mint amennyi bornyút béke idején viselni kell. Az eddig magyar regiment most kezd összekeveredni más nemzetiségűekkel. A 83-ik gyalogezrednek a hadtestből való távozása folytán sorozójárásait szétosztják a többi között s így jut a szegedi 46-ik számú hadkiegészítő parancsnokság a nagyszentmiklósi és török-kanizsai sorozójáráshoz, amelyeknek a népessége szerb, oláh és német. Az eddig tiszta magyar ezred e szerint nyelvi összekeveredésnek néz elébe.

— **Új pénzeink.** Az új veretű 10 és 20 filléres nikkel-pénzre nézve az az aggodalom merült föl, hogy azt majd nagyon fogják ha-

misítani. De nagyon egyszerű és biztos módja van annak, hogy a nikkel-pénz valódiságát meg lehessen állapítani. A tiszta nikkel ugyanis a mágnes oly erősen vonzza, mintha vas volna. A mi nikkel-pénzünk pedig épen ezen paramagnetikus tulajdonsága által tünik ki és így valódisága könnyen konstatalható. Érdekes, hogy a német birodalom nikkel-pénze a mágnes iránt teljesen indifferens, míg a svájci nikkel-érmék közül csak a 20 centimesek reagálnak a mágnesre, ellenben a 10 centimesek nem, a mi azt mutatja, hogy csak a 20 centimesek készülnek tiszta nikkelből.

* **Regedei savanyúvíz.** Az ismét fenyegető cholera-veszély alkalmából jónak véljük a négyérd. közönséget ismételve a regedei savanyúvízre figyelmeztetni, mely járványos betegségeknek nemcsak mint valódi óvszer bizonyult kitűnőnek, hanem rendkívül kedvező vegyi tartalmánál fogva kitűnő diatikus, nevezetesen a jelenlegi időszaknál megbecsülhetetlen üdítő itál: képez. A regedei savanyúvíz az utóbbi 2 évben föltötte nagy kedveltségre tett szert, mi jósága mellett legjobban tanuskodik. Kapható minden szolid kereskedésben és vendéglőben. Főraktár: Budapest V., Lipótkörút 21-a.

Selyem hamisítvány. Egészen el egy mintát a venni szándékolt fekete selyemből s a hamisítás rögön kiderült. Mert míg a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödrödik és csakhamar kialszik, maga után csekély világosbarna hamut hagyván; addig a hamisított selyem (mely zsiros színű szalonnás lesz és könnyen török) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagból teljettlen tovább izzenak) és sötétbarna hamut hagy maga után, de valódi selyem módjára soha össze nem pödrödik, csak megpörököl. **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben hához szállítva, postabér és vámentesen szívesen küld bárkinek is mintákat egyes öltönyökre való, akár egyes végekben levő valódi selyem szövetekből. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (5)

Irodalom.

Péter és Bánk bán összeesküvése. Irta Erdújhelyi Menyhért. A mi hazai történetünk egyik kiváló érdekessége mozzanatát, az ismeretes Bánk-bán-féle merényletet tárgyalja oknyomozó kutatások alapján. Pétert a merénylet társaival: Bankkal és Simonnal elénk állítja, mint a nemzeti visszahatas vezéreit, kik a németiség tulkapsait megbuzdosuladók, élére állottak az összeesküvésnek, mely a nemzeti áramlat kifolyása volt. Értékesítve vannak benne az újabbkori kutatások vívmányai, az oklevelek, melyek a szenzációs merényletre érdekes világot vetnek. Tartalma: I. Péter a merénylő. I. Egykorú krónikánk tanúsága. 2. A krónikánk egyezése a viszonyokkal. 3. IV. Béla oklevele. II. Bánk bán. 1. Bánk bűnrészesége. 2. Bánk családi viszonyai. III. A Melinda-affér. I. Eredete. 2. A lama elterjedése. IV. Simon bán. V. Reginámn occidere nolite timere. VI. A merénylét körülményei. I. Ideje. 2. Helye. VII. Pétervárad. 1. Bélakut. 2. O-Pétervárada. 3. A péterváradai erőd. VIII. A merénylét irodalma. — Az összeesküvés, mint a nemzeti áramlat kitörését, körülményeivel együtt kimerítő bőséggel tárgyalja. A könyv papírosa finom. Ára 1 frt. Megrendelhető Ujvidéken Erdújhelyi Menyhértnél.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Dr. Mátéffy Ferenc
Társ-szerkesztő: Bánfalvi Lajos.

6679.

1893.

Csongrádvármegye alispánjától.

Hirdetmény.

Csongrádvármegye alispánja az 1893. évi július hó 29-én kelt fenti számú rendeletével a Széchényi kongóútra szükséges homokszállítást hat egymásutáni évekre engedélyezte.

A fentemlített munkalat foganatosításának biztosítása céljából az 1893. évi augusztus hó 14-ik napjának délelőtti 10 órájára az alispáni hivatal helyiségében tartandó zártajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkalat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, 100 frt bánatpénzzel ellátott zártajánlataikat a kitűzött nap 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyiival inkább igyekezzen beadni, mivel a későbbin érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóbanforgó munkalatra vonatkozó részletes feltételek a nevezett alispáni hivatalnál a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők.

Kelt Szentesen, 1893. évi július hó 20-án.

Dr. Cicatricis Lajos,
h. alispán.

Üzletátvételi értesítés.

Van szerencsém a n.-é. közönség becses figyelmébe ajánlani, miszerint a f. évi aug. hó 1-én Szépe Kálmán úr

rőfös- és rövidárú-üzletét

átvettem. — Amidőn ezen körülményt a n.-é. közönség szíves figyelmébe ajánlani bátorodom, egyúttal van szerencsém tisztelettel felemlíteni azt, hogy rőfös- és rövidárú-üzletemben minden e szakba vágó cikkek mindenkor **dús választékban** kaphatók; s üzletemet a kor igényeinek megfelelően fogom előállítani.

Nem mulaszthatom el felemlíteni azt is, hogy esetleg, üzletemben elő nem forduló cikkek beszerzését, mintak után, a leglelküimeretesebben teljesítem. — Főtőreküvésem az, hogy pontos kiszolgálás és lehető jutányos ár mellett üzletemnek jóhírnevet és teljes bizalmat nyerjek a n.-é. közönségtől.

Magamat és üzletemet a n.-é. közönség szíves pártfogásába ajánlva,

tisztelettel:

Erdélyi Ödön.

5-1

6627.

1893.

Csongrádvármegye alispánjától.

Árlejtési hirdetmény.

Csongrádmegye alispánja 1893. évi július hó 24-én 6627. számú rendeletével a műtárgyak helyreállítását a következő törvényhatósági úton:

- 1) Szeged-csongrádi úton 71 frt 20 kr.
- 2) Szeged-horgosi „ 59 „ 65 „
- 3) Szeged-majsai „ 106 „ 49 „
- 4) Horgos-kanizsai „ 96 „ 42 „

összesen 333 frt 76 kr.

összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkalatok biztosítása céljából 1893. évi augusztus hó 7-én délelőtti 10 órakor a tisztáninni-járási főszolgabírói hivatalnál zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy fentemlített összegeknek megfelelőleg 10% tőli bánatpénzzel felszerelt zárt ajánlataikat a kitűzött nap 10 órájáig fent megnevezett főszolgabíróknál annyiival inkább adják be, mert a későbbin érkezettek vagy hiányosan felszerelt ajánlatok tekintetbe nem fognak vétetni.

A terv, költségvétés, építkezési feltételek a főszolgabíróknál a szokott hivatalos órákban megtekinthetők.

Szentesen, 1893. július 24-én.

Dr. Cicatricis Lajos,
h. alispán.